

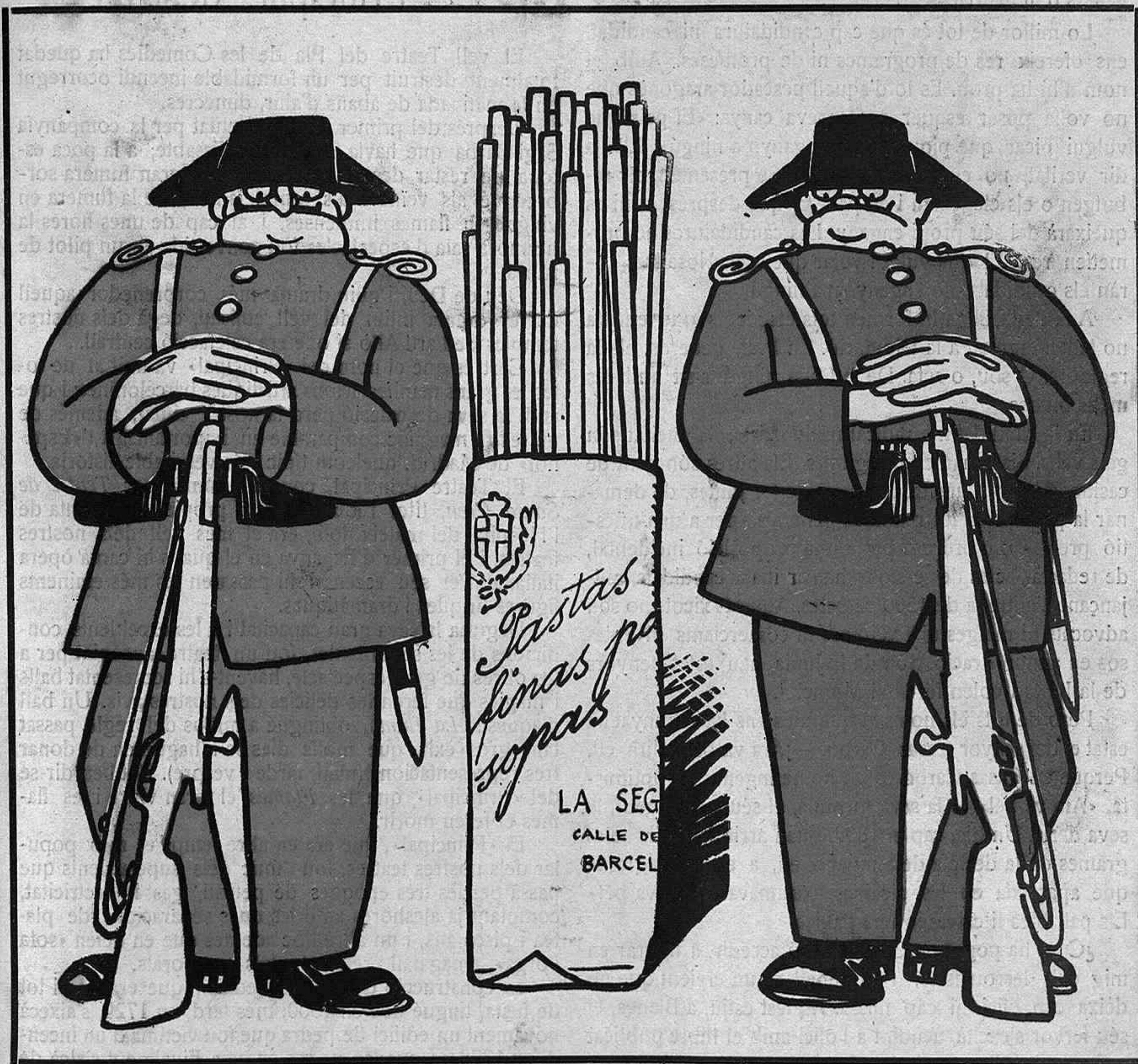
L'ESQUEJELLA

DE LA TORRATXA

Núm. 1923 Anv XXXVII
BARCELONA 5 DE NOVEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims Atrassats: 20

FENT GUARDIA ALS MACARRONS

Candidatures

A sab Barcelona els noms dels que volen representar-la. N'hi ha de tots: homes honorables i homes brètols, anònims i famosos, cienciats i pixa-tinters, senyors de carrera, ciutadans del comerç i cavallers d'indústria.

Lo millor de tot és que cap candidatura ni candidat, ens ofereix res de programes ni de promeses. Amb el nom n'hi ha prou. Es lo d'aquell pescador aragonès que no volia posar esquer en la seva canya: «El peix que vulgui picar que piqui. Jo no enganyo a ningú». Ells, a dir veritat, no enganyen a ningú. Se presenten, els rebutgen o els elegeixen i en pau. El que després cridi es queixarà del seu propi engany. Les candidatures no prometien res. El que vulgui votar que voti. Nosaltres, diràn els candidats, no enganyem a ningú.

A la de la Lliga hi formen tots els xicots que encara no tenen empleu a la Diputació. En Prat, generós, els fa regidors. O sou, o acta. De la Lliga ningú surt amb les mans buides.

En la candidatura radical-nacionalista, la meitat són gats vells. Sis ja han estat regidors. Els altres són gent de casino. Al cap d'uns quants anys de fer juntes, de demanar la paraula en les reunions generals «per a una qüestió previa» o d'ordre o per a una proposició incidental, de redactar actes de sessions, han arribat a candidats, mitjançant l'entrega de 1500 pessetes. Aquests xicots no són advocats ni metges ni escriptors ni comerciants ni entesos en administració. Són de la Junta, han estat senyors de la Junta i volen fer-la al Municipi.

Però de tots els noms el que més ens ha estranyat ha estat el del senyor Casas Carbó. —¡Ara va bé!— dirà ell. Perque en Casas Carbó és un home ingenuu i optimista. «Ara va bé!» és la seva fórmula, el seu pensament, la seva deia. Un dia, cap el 1898, quan arribaven els telegrams de la desfeta de Santiago, ell, a cada telegrama que apareixia en les picarres exclamava: «¡Ara va bé!» Els patriotes li clavaren una pal·liça.

¿Com ha pogut en Casas Carbó accedir a figurar en mig dels lerroxistes? Perque ell és un creient que no deixa cap ofici ni cap missa. Aquest estiu, a Blanes, el seu fervor s'excità, acudint a l'ofici amb el llibre publicat per mossèn Clascar, titulat *Eucologi*, en el qual s'hi contenen els cants i les oracions de l'Església en llatí i en català.

—*Asperges me, Domine, hissopo, et mundabor...*
cantava el capellà.

I mossèn Casas Carbó, repetia, fervorós, cantant amb tots els fidels:

—*Vidi aquam*

El dia de les eleccions pregarà a Déu que'l votin els lerroxistes.

El "Principal" destruït

El vell Teatre del Pla de les Comedies ha quedat totalment destruït per un formidable incendi ocorregut en la matinada de abans d'ahir, dimecres.

Després del primer ensaig efectuat per la companyia Sagi-Barba que havia de debutar dissabte, a la poca estona de restar desert l'escenari, una gran fumera sorprenent als veïns i als ramblejadors; de la fumera en vingueren flames immenses, i al cap de unes hores la hermosa sala d'espectacles fou convertida en un pilot de runes.

Déu de Déu, i quin drama més corprenedor aquell darrer drama íntim del vell coliseu, degà dels nostres temples de l'art! Allò sí que era calefacció central!...

Cert és que el nom del «Principal» va unit al de totes les grans manifestacions artístiques barcelonines; i que amb la seva destrucció perd la nostra ciutat, ademés de un teatre magnífic comparable en importància a l'«Español» de Madrid, quelcom típic i de venerable història.

El Teatre Principal, conegut també per *Teatre de Santa Creu*, títol rebut del seu propietari, la Junta de l'Hospital del mateix nom, era el més vell dels nostres teatres, i el primer d'Espanya en el qual s'hi cantà òpera italiana. Pel seu escenari hi passaren les més eminents figures líriques i dramàtiques.

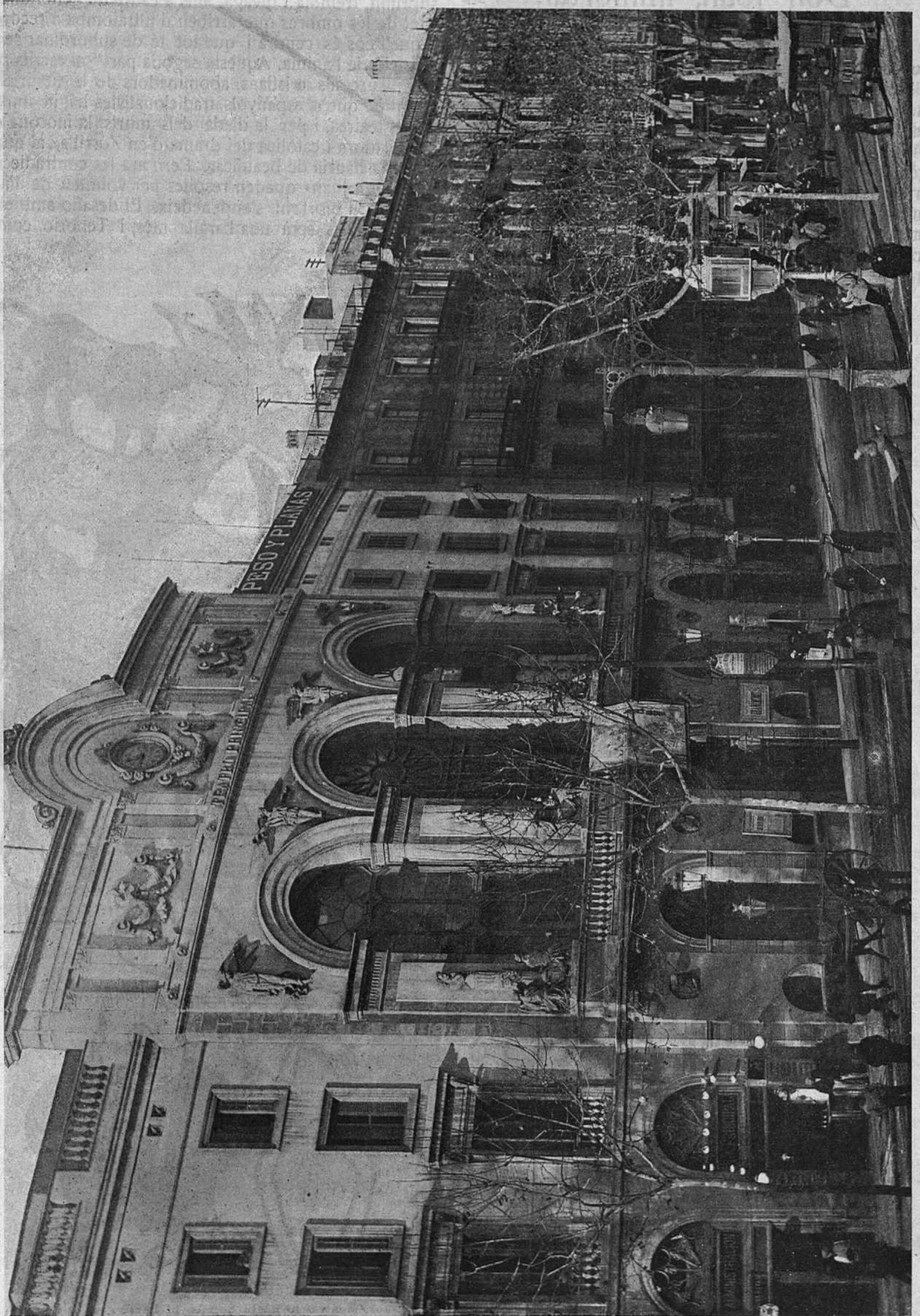
Degut a la seva gran capacitat i a les excel·lents condicions de les seves taules, fou un teatre apropiat per a les obres de gran espectacle, havent-s'hi representat balls i magies que feren les delícies dels nostres avis. Un ball d'aquests, *La flama*, obtingué a mitjos del segle passat tant gros èxit, que molts dies se n'hagueren de donar tres representacions (matí, tarde i vespre). Pot ben dir-se del «Principal» que les *Flames* el feren viure i les flames el feren morir.

El «Principal», que era en altre temps el més popular dels nostres teatres, fou l'únic dels supervivents que passà per les tres èpoques de petroli, gas i electricitat, comptant ja aleshores amb les dues separacions de platea i pisos alts, i un altre lloc ademés que en deien «sota l'orga», amagatall predilecte dels enamorats.

La construcció del primitiu edifici, que era quasi tot de fusta, tingué lloc en 1560; més tard, en 1729, s'aixecà novament un edifici de pedra que fou víctima d'un incendi en 1778 no quedant-ne res en peu. Finalment s'alçà de nou i d'una manera més ferma, essent objecte de una seriosa restauració en 1848, que és la que s'havia conservat fins avui.

¿Tornarà a alçar-se ben aviat, ben elegant i ben sòlid el nostre vell teatre del Pla de les Comedies?

UN TEMPLE D'ART, BARCELONÍ, QUE ACABA DE DESAPARÉIXER

El «Teatre Principal», que fou destruït per un formidable incendi en la matinada del passat dimecres

Don Joan, immortal

Un actor ha tingut l'original i arbitraria pensada de suprimir els dos actes finals del «Don Juan Tenorio», allunyant de l'hèroe tota idea de venciment i de mort. Aquest actor ha llençat amb les estisores tota una crítica i tota una filosofia, transcendental.

El «Don Juan» tenia un intolerable eclecticisme burges. Ja ho va dir en Pí i Margall, recriminant an en Zorrilla: «Amb la seva obra ha procurat contentar més al públic que a l'art.» En la primera part, don Joan és temerari, carnal, incrèdul, fet a posta per a l'entusiasme

dels pagans; en la segona part, que l'actor esmentat ha suprimit, tremola i divaga, fins a caure de genollons davant de les ombres que arriben d'ultratomba a recordar-li que'l còs és cendra i que tot té de subordinar-se a la salvació de l'ànima. Aquesta segona part fou escrita per a complaure als cristians, abominadors de la luxuria. Se comprèn que'ls espanyols tradicionalistes hagin imposat en els teatres, i per la diada dels morts, la filosofia desconsoladora i catòlica del drama d'en Zorrilla, al qual la Església hauria de beatificar. Però ara les contradiccions del «Don Juan» queden resoltes per voluntat de l'actor Vallejo. Ni mort, ni s'enpenedeix. El desafiament amb el capità Centellas serà una baralla més, i Tenorio, com un

COMPLETAMENT D'ACORD

—Desenganyem-nos, mentres hi hagin burros, hi haurà gent que anirà a cavall.

seductor errant, anirà per la terra transformant en pecadores les virginitats ingenues.

¿I no resideix en això tota la virtualitat del don Joan i fins tota la seva tradició literària? Existia lo que podríem nomenar pan-donjoanisme, fonamentat en la perdurabilitat de don Joan. ¿Quantes vegades no hem llegit episodis i fantasies de don Joan, ja vell? ¿Després de Tirso, no varen recollir la novela de don Joan, Molière, Antoni de Zamora, lord Byron, Dumas, Espronceda, Zorrilla, Guerra Junqueiro? A don Quixot, ningú ha intentat remoure'l, ni ressucitar-lo. A don Joan, sí. Sembla com si els homes rebutgessin la seva mort i la seva conversió, convençuts de que representa lo que hi ha en ells de llibertat i de sensualitat.

L'actor Vallejo deu tenir una intuïció filosòfica formidable. El don Joan català, el comte l'Arnau, està sempre present en la vida. ¿No serà aquesta permanència—s'haurà preguntat—una condició del donjoanisme? I si ha llegit un volum corrent i banal, l'episodi *Cádiz*, d'en Galdós ¿no haurà ratificat les seves teories, veient com el gran novel·lista se negà a matar a don Joan, encarnat en lord Gray, disfrega de lord Byron? «¿Creus que m'has mort?—diu lord Gray, és a dir, don Joan, caigut en el desafió.—¡Il·l·lusió! Io no puc morir. ¡Jo soc immortal!»

Immortal com els hèroes de l'Iliada en lluita amb els déus, immortal com Faust, immortal com tots els personatges llegendaris que's revolten contra el destí. Don Joan no pot morir, ni penedir-se. Quan en el petit poema d'en Maragall, en Serrallonga—altre don Joan—se confessa, diu que morirà dient: «Crec en la resurrecció de la carn.» «Don Juan», sense els dos actes darrers, representa la permanència de la carn, la resurrecció de la carn, contra tots els dogmes catòlics. Té troços de l'ànima d'en Luzbel, d'en Prometheu, dels Borgia, d'en Serrallonga. Es l'home, sobre-home, vivint la vida de la terra, sense comptar per a res amb el cel. Es tota la sang i tots els instints i tot el poder i tota la seducció humana. Com que'ls homes actuals no poden estimar al diable, creuen amb don Joan. L'actor Vallejo, aquesta vegada, deixant d'interpretar personatges ficticis, s'ha fet res menys que l'interpret dels homes.

Però don Joan sense agonía, ni cementiri, don Joan sense trobar a Déu, és un don Joan per a la «Casa del Pueblo», direu. Jo us respondré que val més que sigui per a els fills del poble, que no pas per a congregants. El poble ha creat don Joan, com va engendrar al comte l'Arnau. I mireu fins on arriba la clarividència del actor que ha suprimit els dos actes finals del «Tenorio». L'ànima del comte l'Arnau era una cançó i, quan la cançó no's va sentir, ja no hi hagué ànima en pena, ja no passà el comte l'Arnau en mig del clam de la terra.

*El comte l'Arnau tenia l'ànima
a la mercè d'una cançó.*

Don Joan no tenia cançó, no estava a mercè d'una cançó la seva vida. La seva ànima no corre per la terra, sinó per dintre de les nostres venes. I mentres hi hagi sang humana, don Joan viurà pels segles dels segles.

Avui, amics, l'home més genial de Barcelona se diu Vallejo.

PARADOX

Les castanyes del secretari

Tot aquest mes serà de morts, de morts i de castanyes; de morts, perquè ho mana la santa mare església; de castanyes, perquè n'és temps. El mal (tot té'l seu costat mal) és que ni morts ni castanyes en abundó s'acabaran en aquests funerals novembres; el mal és que les castanyes seguiràn per voler de les cantanyeres, a les que no espanten frets, ni pluges, ni vents, perquè és cosa sabuda que les castanyeres són al revés de les cuques i que si aquestes es regeixen per la llei que diu: a l'estiu tota cuca viu, les venedores i torradores del fruit que ara ens ocupa, són animals d'hivern, i sols quan el sol de maig comença a escalfar s'amaguen sota terra, elles, fogó i fanal.

Perfectament determinat que som a l'època de les castanyes, me permetereu parlar-vos d'elles i ensems que d'elles del bon amic que aquest any va oferirme-les per primera vegada, comprades, tallades i torrades amb ses propies mans i remullades amb un vinet ficat dintre d'un gran porró i amb un vinàs servit en gots per acabar.

El meu amic és secretari d'un ajuntament, suposo que tant se vos endóna l'ajuntament de que's tracta, però si el cerqueu entre Arenys i San Celoni i Montseny i Cardedeu, pot-ser hi trobarieu. Es un home encara fort i alt, molt caminador i sobre tot molt aimant del seu ofici, amb tot i que renega constantment d'ell, del batlle, dels regidors i de tots els veïns i forasters que avui el fan anar a un casament i demà li fan fer una autopsia.

Abans d'ésser secretari del poble plà, tranquil i ric, on és avui, havia estat secretari de bosc. Es veu que la carrera de secretari d'ajuntament és semblanta a la de rector; es comença a muntanya i s'acaba en parroquia. El nostre amic està, doncs, a mig camí, no és al bosc però és a la vila, i jo no perdo l'esperança de veure'l a la capital del Vallés, a la mai prou lloada Granollers.

Té dona, té una noia molt maca, un noi que ja va a estudi i un bordegàs brut de cara que crida com un boig, i és l'amo de la casa. També té un dependent que treballa com un lladre, no perquè ell li obligui, sinó perquè hi han unes menes de persones que semblen haver nascut per a pensar.

El secretari anà a mercat a San Celoni. A San Celoni les castanyes anaven tant barates, que's podien comprar per donar als porcs. Ell ne comprà i ens convidà a nosaltres.

El trovàrem ficat en una cova torrant-les; després les sacsejà, després ens asseguerem a la taula i començàrem a pelar, a menjar i a beure. Ni en una es trobà un cuc!

Mentres menjàvem, explicàvem contes i acudits una miqueta verdosos, un xic anti-clericals, sempre amb molta cura, perquè hi havia roba estesa: la noia, el noi i la senyora.

Ens acabàrem les castanyes i menjàrem galetes, ens acabàrem les galetes i el vi. Com que no hi havia res més i no era cosa de menjar-nos cap criatura, prenguerem el capell i la manta i cap al carrer, cap a la carretera i cap a casa. El secretari, menyspreuant la mala carota de la seva costella, ens acompanyà. Passàrem al cafè. Després carretera enllà si n'explicàrem d'histories rel·lisques!

I rèiem... semblàvem una tartranada de viatjants. Fem callar als gripaus, als mussols i àdhuc a unes òlives que havien anat en una ermita.

PIROPO A LA MADRILENYA

—Adiós, edredón!...

Això sí, després, en essent al llit, les castanyes varen fer de les seves bona estona, i quan no era jo que's revolcava era el company qui ho feia i quan ell no, em preguntava:

—Què tens?—era jo qui exclamava:—Vols estar-te quiet?

LETTA

ELS CONTINUADORS

L'estereotipia degué inventar-se per a ésser aplicada a certes frases de les nostres classes directores.

Cada volta que un nou Governador civil, un alcalde, un senyor bisbe, un president d'Audiència o de Diputació pren possessió del càrrec, al agafar la vara de comandament o al anar a asseure's a la cadira de braços, sempre, invariablement li sentireu a dir les mateixes paraules:

—No represento cap reforma; no vinc a fer res de nou; no seré més que un continuador del meu antecessor.

Aleshores el bon ciutadà procura fer grans esforços de memòria per a recordar lo que'l tal antecessor havia fet en bé del poble, i veu que la seva gestió havia estat sempre defectuosa, perniciosa, infructuosa, com la de tants i tants altres que l'havien precedit.

En un país, doncs, on tot se fa a la tum-tum, on la rutina és la mare de la ciència, i on els càrrecs d'autoritat no són sino càrregues pel contribuïent, ¿quin crèdit ens poden merèixer els continuadors?

Ésser continuador, en aquesta terra de neutralitat ben entesa, vol dir ésser tant ase, tant murri o tant xiroi com els altres. Ésser continuador significa fer anys, passar dies i setmanes i mesos plegat de mans o amb les mans a la butxaca; o lo que és més sensible amb les mans... a les butxaques del pròxim.

La continuïtat és el mal vell de la nostra Espanya. «Puede el baile continuar» digué el clàssic; i tots som continuadors d'aqueix etern ball de bastons en el qual els vius peguen i els mansos reben.

XARAU

Antonia Plana

Ni alta ni baixa, ni grassa ni prima; *quasibé ni rossa ni morena* I, no obstant, té una expressió inconfondible, una expressió física remarcable. ¿Li pervindrà de la lluentor dels ulls que saben mirar a l'ànima quan interpreta? ¿Li pervindrà de la gracia del somris, tot escaient i plè de dolçors?

¿Quina essencia íntima i recollida traspúa d'aquesta figura gentil que dins la normalitat de sa apariencia, té un segell tant personal?

Tot en ella és equilibri i mesura. No hi ha estridencies ni desigualtats. En una serena calma, sa bellesa és un repòs. Un reial repòs, plè d'harmonies.

Aixeca un braç, i sembla que, en la total harmonia, aquell moviment hagi tingut una llei fatal que obeir. I els plecs del vestit responen, gràcilment, a la llei aquella, suggeridora i pura.

Aixeca un braç i s'és feta, en la puresa de l'aire, una nova calma perfecta i blana.

La gentil figura de l'Antonia Plana desperta simpatia, desperta l'idea d'un aucell que recull les ales, totes cobertes de la daurada polsina dels espais.

Aquesta daurada polsina li pervé de l'escena. Ella és una artista sincera i noble, en la puresa més alta d'aquest mot.

Ni dramàtica ni còmica ni sainetera ni vodevillesca, i, no obstant, sempre en tots els genres, actriu excel·lent plena de sentit, posseïda de son art, conscient suggeridora i amb una dicció que és una meravella.

Aquell mateix equilibri, aquella mateixa mesura que deiem presidien sa figura, presideixen, amb noble eficacia, son art d'interpretació.

Dons són aquests que li permeten tota llei d'interpretacions.

Una suprema discreció—qualitat que tant estimem en els artistes laboriosos—regeix sa tasca sobre l'escena. Mercès an ella, la Sra. Plana és una actriu complexa i plena de maticos. Ample i extens, son art abraça totes les modalitats i en totes hi llueix, encesa i lluminosa, la flama de son talent.

Sobre les taules, quan interpreta, ella mateixa, amb aquella clarividient inconciencia que, paradoxalment, dóna l'inspiració, sacrifica a l'art sa propia calma serena, aquell profund i reial repòs en que viu sa bellesa.

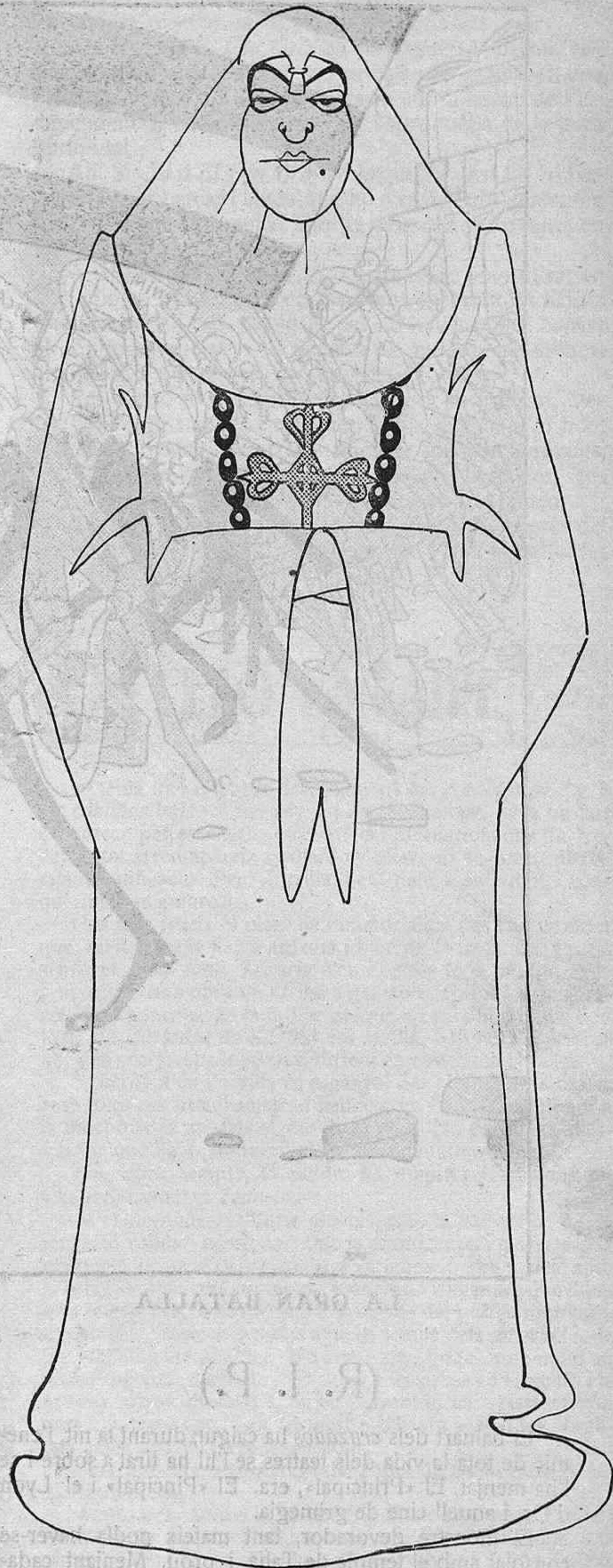
I vibra, i triomfen aleshores en ella les desigualtats i sab fingir-se a sí mateixa totes les vacil·lacions. I és, a cada moment que li és precís, una altra, sense perdre aquella expressió personal que la fa *tant ella* semblant-se a tantes i tantes.

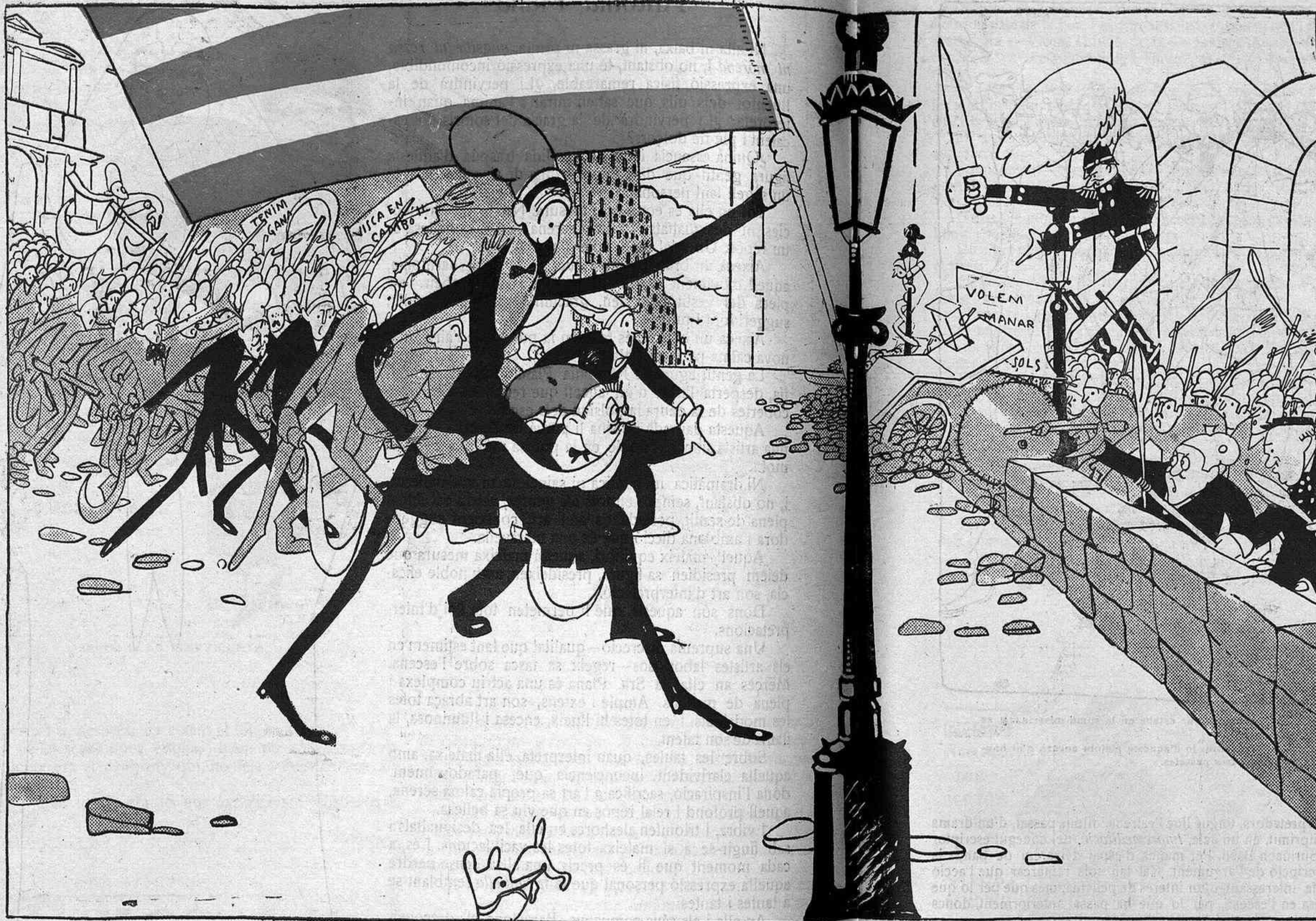
An ella i als seus companys, Barcelona els desconeixia i ara li són familiars i benvolguts. Sembla una actriu nostra. Fins arribem a creure que, per ésser més i més nostra—i això ens ho suggereix tota la seva natural apariencia simpàtica—poden, a plè sentit, utilitari i espiritual al ensem, ésser-li dits els mots substantius de l'Ausias March:

Plena de seny

Fa que ho sembla?

Això sí que li pervé de la gracia simpàtica de sa figura, de la clara honestetat de son art i pot-ser també una mica d'aquest vell i estimat i pintoresc carrer de l'Hospital mai prou alabat entre tots els vells carrers de la dolça Barcelona.

LA GRAN BATALLA

(R. I. P.)

El baluart dels *cruzados* ha caigut; durant la nit, l'emic de tota la vida dels teatres se l'hi ha tirat a sobre i se l'ha menjat. El «Principal», era. El «Pincipal» i el Lyon d'Or, i aquell cine de grimègia.

El monstre devorador, tant mateix podia haver-se consolat amb el temple de Talia i prou. Menjant cadavres solament, no hauriem pogut tirar-li res en cara; ara, llençant-se sobre'ls llocs d'esbarjo, d'alegria, de vida, ha estat imprudent. I tant imprudent! Mireu que posar

al mig de la via pública els mobles de la Sara i les dònes de la Sara, quasi passa de mida, i diem quasi, perquè som gent ben educada i mai volem ofendre del tot.

De totes maneres, i seguint els principis que'ns han menat tota la vida, hem de dir la veritat. La veritat en aquest solemne instant és que lo cremat en la nit del dos al tres de novembre, era un mort; que lo que ha passat, no ha passat d'un assaig de forn crematori que tingué gran èxit i on ha restat en cendres el cèlebre, el primer, l'avi dels teatres de Barcelona.

Que pot-ser, com el també cèlebre «Liceo», ressuci-

Assalt dels afamats i heroica defensa dels tips

tarà com el Fènix? No voldria dir que no, ni que sí. Lo que faig és dubtar-me'n. En el meu pobre concepte, el «Principal» era un mort. La ciutat, el públic l'havia anat deixant, i aquelles llotges i llotgetes, s'anaven morint de malenconia. No hi valien *Cabiries* ni hi valia res. Per fi, en Franquesa, que, diguin lo que vulguin, n'era l'ànima, el deixà així mateix i el teatre morí. (R. I. P.)

En lo que ha tingut bon gust ha estat en això de cremar-se. Val més convertir-se en cendres, plorat per les minces mangueres dels bombers, que no rosegat pels cucs, com tot semblava predir.

An els barcelonins ens ha donat son últim espectacle. I no dintre, sinó afòra, al plà de les comedies.

Ah! Si als d'*El Dia Gráfico* els haguessin deixat entrar, com allò hauria estat convertit, a corre-cuita, en una plaça de Varsovia i el pobre Pitarra en un hèroe de l'independència. de la literatura i de l'agronomia de la terra oprimida!

Ah! Si els d'*El Dia Gráfico* haguessin vist les trinxeres fetes per cercar l'aigua que no venia, com n'haurien tret profit per a nomenar allò les defenses austriagues en una vila tirolesa!

Ah! Si els d'*El Dia Gráfico* haguessin pogut tirar en dos colors el seu diari, com haurien reproduït les flames que semblaven estar rabioses per no haver pogut copsar el don Joan, que se'ls en acabava de pujar al cel abraçat amb donya Agnès, en l'escenari de «Novitats»!

Res d'això fou possible. El foc ho abrusà tot. Les mangueres anaren malament; no hi havia aigua. Tot-hom tregué els trastes al carrer, i asseguts sobre uns caixons, entre-mig de bambolines i de robes, uns bastaixos, ens recordaven als enveladors dels pobles en festa major.

S'haurà canviat l'ordre dels números, i, després del castell de focs, montaran l'envelat per a que hi ballin les franceses del Lyon?

Ja tenia raó el pobre don Joan! «A los palacios subí y a las cabañas bajé.» Cada any, en aquestes fetxes, se fa un fart de córrer per escenaris, escenariets i escenariots que fa fredat. A tot arreu apareix «gallardo y calavera» segons la disbaratada qualificació d'en Zorrilla. Fent patir i eternint i conquerint cors amorosos.

Uns dies frueix el plaer de l'immortalitat i és l'hèroe etern que reviu tota la flama ardent i boja de la raça. En aquest sentit, el *Don Juan Tenorio* d'en Zorrilla és el millor, malgrat ésser una obra on arriba a genialitat el rípi i a inspiració l'anacronisme; és la millor perquè no cal oblidar que don Joan (*El Burlador de Sevilla*) era sevillà. «Español y sevillano, dos veces español», com diríem en castellana retòrica.

I l'hèroe d'en Zorrilla és espanyol fins al moll dels ossos, amb totes ses baladronades i fantotxeries i amb aquella por a la Mort que és un dels signes de la raça. No és, doncs, d'estranyar que hagi conquerit el llorer de la immortalitat.

Ara, com sempre, el públic ha omplert els teatres on s'ha representat el *Tenorio*.

A «Novedades», l'Enric Borrás, amb la meravella de sa recitació càlida i passional, amb la dramatització perfecta dels moments en que l'obra arriba a vertebració dramàtica, amb la força de realitat a un temps moderna i romàntica que dona a sa interpretació, despertà l'entusiasme del públic imponentment. Semblen tornats aquells temps dels *bravos!* i de les ovacions inacabables. No fa estrany, doncs, que unint això el decorat magnífic d'en Soler i Rovirosa i l'Urgellés i la estrena d'una *apoteosis*, on en Junyent hi ha vessat el bon gust i la traça que l'han fet mestre, s'hagin acabat les localitats quasi totes les representacions.

Fins ahir no s'encarregà del paper de *Doña Inés* la senyora Bàrcena.

A «Romea» també la companyia Plana-Llano ens ha ofert un *Tenorio* força acceptable, amb una flor d'hidalguia tota olorant i ben oberta. En Llano recità amb una facilitat plena d'encants.

També en Giménez i la Fremont i en Rojas i la Caparó han representat el *Tenorio* amb èxit, i fins al teatre «Español»

amb un escaient repartó (Don Joan, l'Alfonso; Donya Agnès, la Jordi), han representat el quart acte, fent tots una mica el *Ciutti*.

En aquest mateix teatre s'ha estrenat *Zizi*, traducció, per l'Alexandre Soler, d'un *vaudeville* d'en G. Feydeau. Nosaltres no opinem com la senyora Jordi que sigui aquesta una obra que pugui representar-se a «Novedades», per exemple, però, sense extremar les coses, sí que creiem que té *Zizi* una finor i una elegància que en Soler ha sabut conservar galanament i àdhuc acréixer amb l'encertadíssima *mise en scene* que arriba a posseir un tó distingidíssim, plé d'art i de bellesa.

Per lo demés *Zizi* és un vodevill una mica com tots, segons la llei fatal que matarà aquest gènere.

La Jordi i sos companys l'interpreten passablement.

Ja sabrà que la «tournee» Stracciari, al «Tívoli», després d'èxits molt grans, acabà una mica desigual. El *Rigoletto* que cantà el gran baríton agradà molt, però no aixís la tasca de sos companys.

La Empresa pot apuntar-se aquesta lliçó.

A «Romea» hi estrenaren dimarts passat una adaptació castellana d'una obra d'en Sabatino López. Duia per títol *Una buena muchacha* i la firman els senyors Tedeschi i Fernández Lepina.

Per sobre tota altra cosa, *Una buena muchacha* és una comèdia ben feta, amb una habilitat extremadíssima i plena de eficàcia. Sentimental i moralista, la obra, mercès a la profunda habilitat de son autor, arriba a l'ànima del públic que, dominat i bon creient, segueix amb interès el desenrotlló.

Plana sobre totes les escenes i el seu conjunt equilibrat i armònic una pietat per a les dones mundanes i galants que, a les voltes, conserven sota la frescor temptadora de la carn un noble cor.

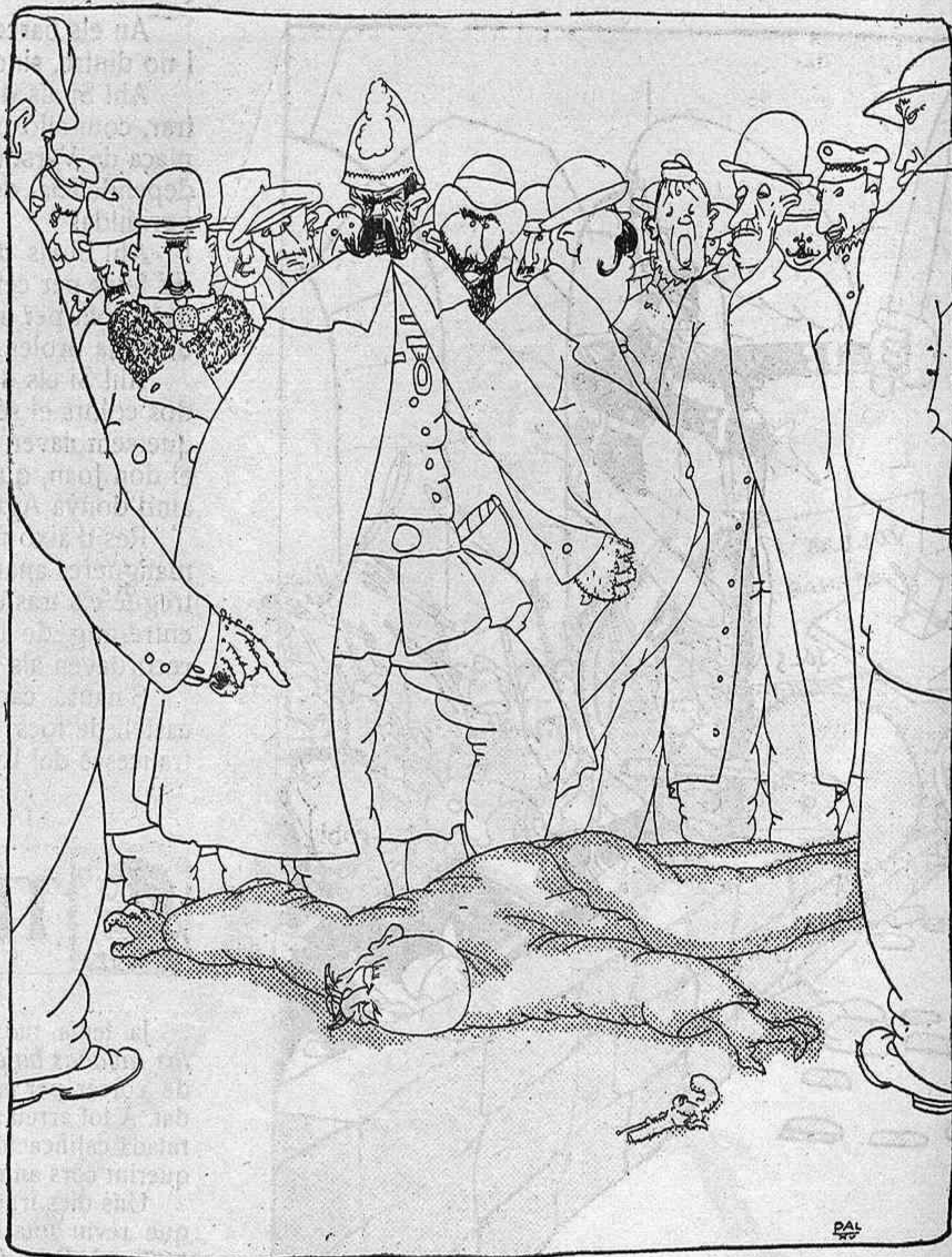
Es aquesta una pietat que constitueix, avui dia, tota una tendència teatral. Per ara tots els autors que l'han explotada n'han reïxit amb èxit. Aviat serà una pietat tant repetida que ens farà fàstic. Això de centrar una obra dramàtica a l'entorn d'una pecadora, es va repetint amb una constància que fa pensar en la poca inspiració de la dramaturgia actual. Per altra part, és un càlcul pràctic i bastant segur el que fonamenta l'èxit d'una obra aixís centrada, en la natural i encesa curiositat amb que voldrà descobrir els misteris d'aquell ambient un públic burgès i bon minyó.

Això apart, l'obra d'en Sabatino López i àdhuc l'adaptació d'en Tedeschi i en Fernández Lepina tenen, en discreta i ben encertada abundància, allò que'ls castellans ne diuen *golpes*. Es, en conjunt, una agradabilíssima comèdia que s'escolta, més que amb gust, amb veritable interès fins a l'últim moment, àdhuc descobrint-se el desenllaç des de la meitat del segon acte.

Al parlar de l'interpretació, sols cal elogiar-la i no de qualsevol manera, sinó molt ponderativament. La companyia Plana-Llano interpreta *Una buena muchacha* molt bé. Senzillament molt bé.

FARFARELLO

Al «Bosque», abans dels *Tenorios*, que han sigut una grossa victòria, més per a la taquilla que per a l'art i per als

—Se conoce que estaba en la suma miseria... y se ha matao!

—Ben tonto; jo d'aquesta pistola encara n'hi hauria donat tres pessetes.

interpretadors, tingué lloc l'estrena, dijous passat, d'un drama comprimit, en un acte, *Impremeditació*, del conegut escriptor R. Suriñach Baell. Per manca d'espai deixarem de banda la descripció de l'argument. Cal tan sols remarcar que l'acció es fa interessant, d'un interès de pel·lícula, més que per lo que passa en l'escena, per lo que ha passat anteriorment, doncs l'obreta no és sinó l'epíleg d'un gran drama.

Perteneix al *grand guignol* i posseeix les qualitats que ha de tenir el gènere: emoció, a ratos, ambient pessimista i sobrietat en els caràcters. Lo que pot-ser li manca és rapidesa en el desenrotllament. De les bel·leses del diàleg i de la cura en el llenguatge, no cal parlar-ne, tractant-se d'un literat com és el senyor Suriñach. En Giménez i en Sirvent molt bé, i els altres..., voluntariosos.

MUSICA

Amb la solemnitat de costum, va descapdellar-se, dissabte a la nit, en el Palau del carrer Alt de Sant Pere, la sisena Festa de la Musica Catalana.

Presidien el senyor batlle, un canonge dels grossos i altres cap-pares de la dolça Barcelona.

Després de les consabudes paraules dels discursjadors s'obrí el plec de la flor, i es vingué en coneixement que'l guanyador era en Vicens Gibert, mestre organista. Aquest anà a cercar la senyoreta Lola Roig i Tintoré, qui fou proclamada regina.

La peça premiada, *L'Arca de Noé*, és un chor a veus mixtes molt inspirat, però quelcom extravagant i de difícil execució. Els valents orfeonistes se'n sortiren molt aïrosament.

El segon premi també l'obtingué en Gibert, amb *El mal caçador*.

Seguidament foren cridats a recullir llurs respectius premis:

L'Alfons Vila, per l'accèsit a la flor.

El clergue mossèn Viñas, per l'accèsit al segon premi, un bonic chor titulat *Lluny de ma terra*.

Un altre clergue ¡valga'ns l'obscurantisme! se'n endugué el premi del bisbe.

El mestre Vidal, per una col·lecció de melodies «Tristoes» (per a cant i piano).

El mestre Lambert, per un poema sinfònic «Vallencís».

El mestre Vila, per un chor a veus mixtes titulat *Corpus*, i per un altre accésit; i els senyors Ardevol, Nogués i Garreta, per altres accésits.

I finalment els mestres Padró i Buxó, per *sendas* composicions un «preludi-fuga» i una «marxa fúnebre» que no podia ésser de més actualitat (revetlla de Tots-Sants) i que segurament adoptarà per *marchamo* la «Unió d'Empresaris de Pompes Funeraries».

Després d'això, el discurs de comiat i pax-vobis; directors, oients i executants sortiren tots ben satisfets. Una festa de casa i de circumstancies. Només hi trobarem a faltar els *panellets*... i la part del rosari.

Les castanyes... es guarden pels altres Jocs Florals, pels dels poetes.

Bona tarde foot-ballística la del diumenge. I bona també la del dilluns. Els nostres jugadors no direm que es *cobriren* de gloria, però vaja, estigueren d'allò més bé.

Com ja teníem anunciat hi hagué en el camp del *Barcelona* dos partits entre una selecció guipuzcoana i una selecció barcelonina dels Clubs *University* i *Barcelona*.

Els vascongats tenen un jòc rapidíssim i combinen molt bé. Ademés en l'actual campionat porten guanyat partit al famós *Atlètic* de Bilbao, encara campió d'Espanya, i això els col·loca en primera línia per ara. Ens presentaren el següent equip:

Eizaguirre—Carrasco, Bello—Echart, German, Boada—Sena G., Sena A., Sistaiga, Bueno, Acosta.

Els d'aquí combinaren un equip entre el *team* reserva del *Barcelona* (el primer *team* era a Bilbao) i els millors elements del *Uni* que, salvant els germans Armet i en Pedret no són pas gaires. Heu's-aquí l'equip:

Aramburu—Brú, Pedret—Costa, Alemany, Malo—Ozores, Armet (Joan), Castells, Armet (Jordi), Peris.

El primer partit fou un triomf pels nostres. El resultat de 2 a 1 *goals* al seu favor ho indica ben clarament. I encara és més remarcable pel fet de que els vascongats lograren el seu tanto per un *penalty*, o sinó s'hagueren quedat a zero.

Ja hem dit que el *team* guipuzcoà jugà molt i molt bé, distingint-se el porter, en Carrasco, en Sena (G.) i en Germán que's prodigaren admirablement.

Dels nostres, els defenses, els germans Armet i en Costa, que és un xicot que demostrà saber-ne més que més de quatre que passen per bons equippers. En Peris també ens agradà.

El segon partit semblava que havia d'acabar malament pels d'aquí, ja que els vascongats se creixeren de valent jugant *horrores* (que diuen ara), i els nostres feren canvis en l'equip que resultava més fluix que'l dia anterior.

Sort que en Costa se posà de mig centre i a ell se degué en gran part la victòria, que... victòria fou l'empat a dos *goals* que donava la possessió de la Copa del alcalde al *team* local.

Tota la primera part fou un seguit domini vascongat i molta part de la segona també, sols al cap d'algun rato, els d'aquí s'anaren creixent i el públic esperava amb engunia el final que fou un seguit d'atacs i *corners* contra la porta del Eizaguirre.

Per fi, quan faltava un minut per acabar i ja s'anava fent fosc, en Costa, que estigué colossal, marcà el *goal* de l'empat.

El públic se llençà al camp entusiasmat ovacionant i abraçant als jugadors. Realment fóren uns moments emocionants, els darrers del partit.

A tots dos partits hi assistí l'Alcalde senyor Martínez Domingo qui, com hem dit, regalava una Copa de plata.

I ara fins a un'altre!

Altra cosa interessant fou també la regata de *fondo* per a iols organitzada el diumenge al matí pel R. C. Marítim

—Que sab si fan alguna pel·lícula dels últims incendis?

—Tant com pel·lícula no, pero un incendi imprevistat, pot-ser sí que li faràn, si el demana amb modos.

i en la que hi prengueren part quatre equips del susdit Club i dos del Club de Mar.

El trajecte (set milles i mitja) fou, veritablement, un seguit d'incidents, car, segons sembla, per inexperiència dels timoners, al enfilars l'entrada al port a la tornada, s'ompliren d'aigua el *Barcino II* del Marítim i el *Monturiol* del Club de Mar, anant-se'n a pica el primer [al xocar amb el canot automòvil que recullia als tripulants, i salvant-se la segona amb algun lleuger desperfecte. L'*Alfonso XIII* se retirà abans de acabar i les restants arribaren per aquest ordre:

Manelich (del Marítim) 1 hora, 14 m., 50 s.

Barcino » » 1 hora, 16 m., 49 s.

Hel-lenic (del Club de Mar) 1 hora, 18 m., 17 s.

La regata fou dura de debò demostrant-se que amb el mar un xic mogut no poden fer-se aquestes proves ja que tots els bots vingueren amb aigua dintre qui més, qui menys. També es demostrà que els timoners tenen un paper importantíssim i que per a pendre part en regates d'aquestes se n'ha de saber molt d'estirar les cordes.

No volem per això ésser pessimistes. Creiem que un'altra vegada anirà millor la cosa. Emperò trobem que cada dia s'abusa més d'això dels trajectes. Set milles i mitja, cinc quarts d'hora remant, són massa; és matar als bogadors sense que hi sapiguem veure-hi la finalitat, com si diguessim veure-li la punta.

També hi hagueren regates de vela a la tarde. A pesar de *concorre-hi* els iats del Club de Mar, de la serie Hispania, arribà a guanyar el *Dragonera* del Marítim també de dita serie a qui felicitem, volem dir al patró, el nostre antic amic senyor Camps.

Per cert que, segons ens diuen, al Marítim se'ls hi estant ja acabant les Copes per a la serie Hispania el Club de Mar en té algunes d'*arxivades*. Per què no les fa córrer?

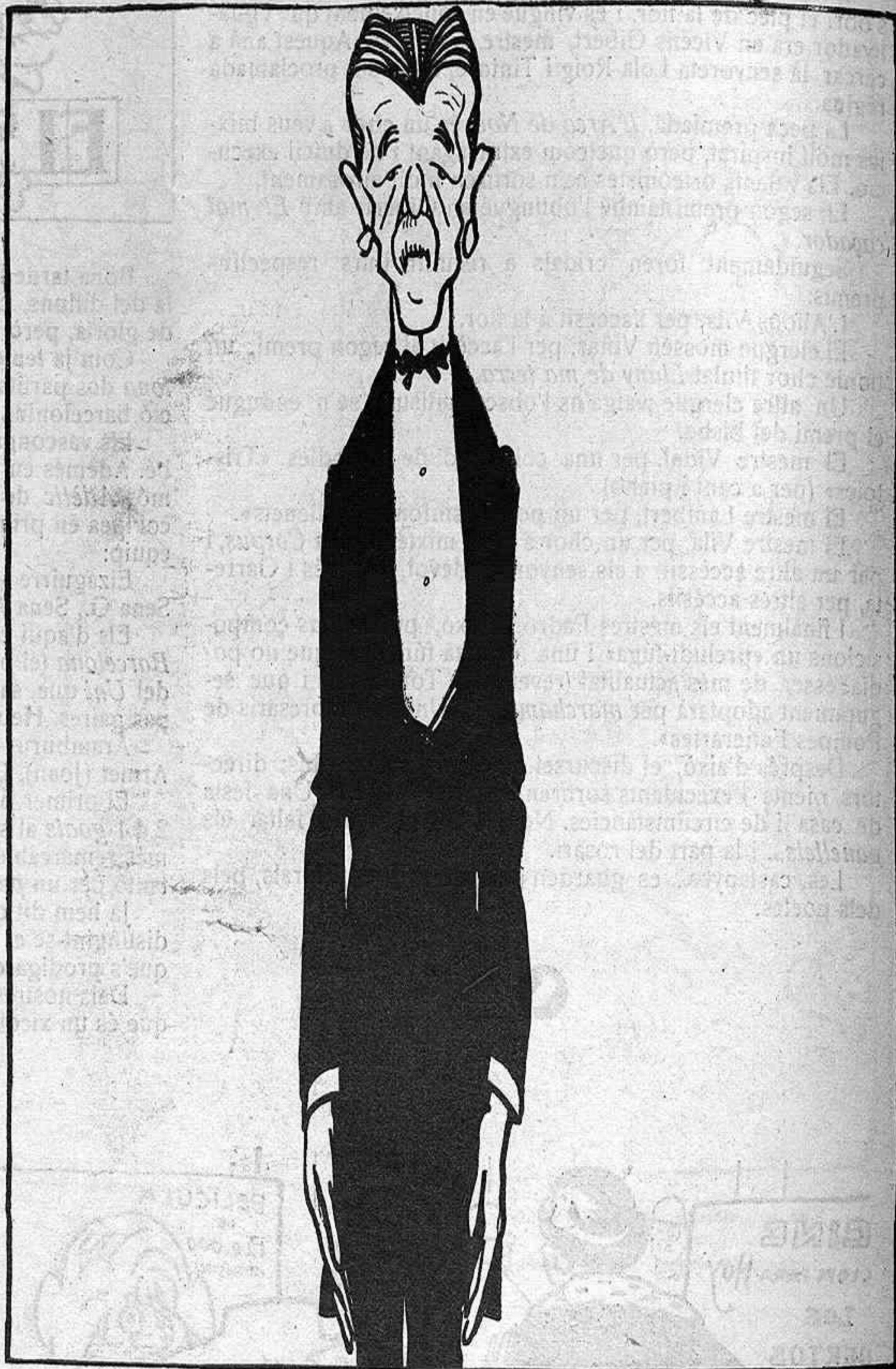
I fent constar que en la *Copa Stadium* el nostre gran corredor ciclista Josep Magdalena se l'emportà definitivament; i que en la Challenge Maluquer, en Coll guanyà la Copa fent, tant diumenge com dilluns el trajecte de 400 metres en 56 segons, tanquem aquesta llarga i espessa crònica.

HIP

Nosaltres ens adherim de bon cor i amb entusiasme a l'homenatge que, molt merescudament, se tributa, aquesta nit, al teatre «Nou», als companys en periodisme senyors Castellví i Oliveros i Mestre Monterde.

Quan s'escau que l'homenatge és dedicat amb justícia a

LA VISITA DEL EX-MINISTRE.—I

Al arribar a Barcelona

dos periodistes, creiem molt posat en raó que siguin precisament els periodistes—que, a plena consciència de sa injustícia, contribueixen a tants homenatges—els que'n treguin major alegria i entusiasme.

Es clar que no succeirà així! Però, per la nostra part, sí. Vagi, doncs, una bona encaixada als amics homenatjats.

Es inexplicable!

No sabem a què atribuir-ho. Però és un fet que hem pogut observar en nostra ja, ¡ai!, llarga experiència.

Mai un incendi ve sol.

Hi han ratxes d'incendis. Se sab quan comença, però no se sab quan ni com acabarà.

Ara estem en una d'aqueixes ratxes.

I el còs de bombers sense reorganitzar!

LA VISITA DEL EX-MINISTRE.—II

Al sortir de Barcelona

Diuen que hi ha homes que tenen *jettatura*. No ho podràn pas dir d'en Franquesa.

Es empresari del teatre «Principal» durant uns quants anys, i fòra de perdre quartos algunes temporades (ofici d'empresari)... res de particular.

El deixa... i abans de començar una altra temporada... l'incendi.

Bromes apart. L'incendi del teatre «Principal» és una greu ferida a Barcelona.

Perd, la ciutat, una de ses institucions més genuïnes i més característiques i una història en pedra de les auries i del pensament de moltes generacions barcelonines.

An aquella platea n'han nascut tants d'amors i matrimonis!

Un món de records s'és enrunat, i és com si una ciutat perdés part de sa memòria.

No sembla sinó que havem tornat als temps de la repatriació.

I doncs els assils?—preguntaràn vostès.

Oh, els assils estàn plens d'empleats que cobren, i, naturalment, els captaïres esguerrats no hi caben.

Durant els quatre o cinc dies de la seva estada a la nostra ciutat, l'ex ministre Bergamín s'ha vist aplaudit i xiulat alternativament.

Si és veritat que en la variació està el gust, el bon senyor haurà quedat contentíssim de Barcelona.

Ell content i nosaltres encantats!

Els regidors Vallet i Nolla han fet escombrar una tribu de gitanos que acampava al carrer de Consell de Cent.

S'estima la bona obra, però consti que és incompleta.

Ja tenim Governador civil.

Es un canari d'aquells tan *sonoros* que's diu Matos i, de nom, Leopoldo, com en Frègoli.

S'assegura que abans de venir, va rebre instruccions del senyor Andrade sobre'ls problemes latents a Barcelona.

Després de les instruccions li va dir: —Expressions al set i mig!—s'abraçaren i res més.

El nou governador senyor Matos—il·lustre desconegut no sabem encara si és bò o dolent; però aviat se sabrà, perquè aquí els fem trincar desseguida.

Treballant en unes obres del Cementiri Nou, un obrer va quedar soterrat sobtadament.

Vet-aquí un cas, pot-ser l, únic, en que la «Unió d'Empreses de Pompes Funeraries» no podrà exercir contra l'infractor.

Quedar enterrat en el cementiri—i sense l'acompanyament d'escàndol i garrotades—serà aviat l'ideal dels barcelonins que no disposen de diners per a fer-se enterros de primera.

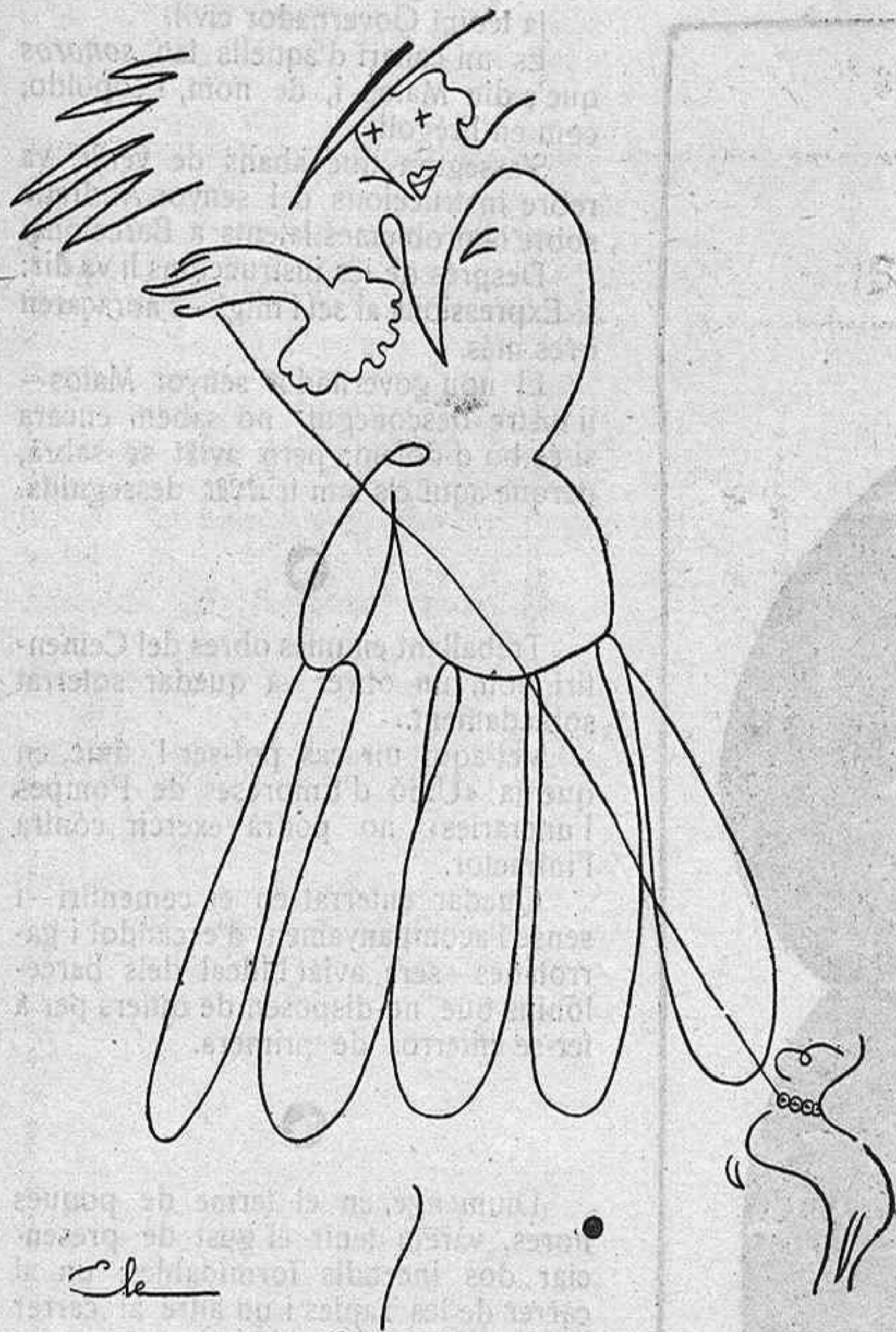
Diumenge, en el terme de poques hores, vàrem tenir el gust de presenciar dos incendis formidables: un al carrer de les Tapies i un altre al carrer de Marina.

El senyor Esteve, que'ls estigué contemplant des del Tibidabo, ja's començava a esverar.

—Ai, ai, ai!—deia.—Vigilia d'eleccions... Barcelona *ardiendo por dos costados*... Vols-t'hi jugar que tornem an aquells temps?

I per lo que pogués ésser va quedar-se a dormir a *Câl Totxu*.

Barcelona torna a estar infestada de mendicaires esguerrats. Tots són pobres sense cames i sense braços.

—Vaja, no hi ha justícia!... On s'es vist un
goç tant nyoloris pagar cèdula de dos duros? Jo
passo amb una de sis rals.

—Sembla que't proba el fer de dida?
—Sí, des de que'n falg que estio molt de llet.

Perque al *Consell de Cent* encara n'hi queden de «gitanos». I no sols n'hi queden sinó que està anunciada una nova tribu per cap d'any.

I molts d'ells *gitanos* reincidents, que és lo més deplorable.

S'ha cremat el teatre «Principal».
No va ésser en Jordà que, allà, en sa primera joventut,
demanà que's cremés el teatre «Romea»?
Veiam! pot-ser ara que som a la ratxa...

Lo de la tradicional visita als cementiris, enguany ha sigut un èxit.

De corones i rams i paneres de flors, no'n vulguin més. Allò era una primavera, una delícia pels ulls i un consol per al esperit.

I tot gracies al tifus del any passat.

No hay mal que por bien no venga. Perquè no podríem tenir ara una *epidemieta* que conservés el caliu funerari fins l'any vinent?

Ja s'hi deuen haver fixat, oi?
Corren moltes monedes de coure i de plata falses!... Però moltes!...

Què?... Què'ls vé de nou?

Que no'n sabíen res?

Ah, vaja!... Es que'ls passa com a nosaltres, que només ens fem amb l'or i amb els bitllets de Banc.

*D. Juan!, D. Juan!, yo lo imploro
de tu hidalga compasión.....*

I el candidat, prega i prega sense cansar-se.
Però el còs electoral («D. Juan»), no té *hidalga compasión* i sembla que vol estar-se quiet a casa.

Ja veuràn com aquesta serà la característica de les properes eleccions.

Anem a dir que és una característica que, per l'edat, ja té dret a ésser-ho.

—Quins són els temps de verb que prefereixen les noies que tenen promès?

—Que'l *futur* es trobi *present*.

Xisto de caça:

—Home, senyor Tramullas... és una calamitat, vostè, amb l'escopeta!...

—Per què?

—Ara mateix tenia una perdiu a dues passes, i ha errat el tret...

—He desviat la punteria expressament, perque he vist que no era gaire tendre.

Un amic de la familia pregunta pel nen més petit a la seva germaneta:

—Que parla ja aquest menut?

—No, senyor; però no'n té cap necessitat. Només plorant i cridant, ja li donen tot lo que vol.

Lliçoneta d'avicultura:

El professor.—Sabria dir-me què és una incovadora?

L'alumne (*després de rumiar una estona*).—Una incovadora és una especie de gallina de fusta.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Se vende en toda España el popular libro

El Año en la Mano

Almanaque enciclopedia de la vida práctica para 1916

SANTORAL - ASTRONOMÍA - ECONOMÍA DOMÉSTICA - RELIGIÓN - LITERATURA
MEDICINA - HIGIENE - CURIOSIDADES - BIOGRAFÍAS - COSTUMBRES - VIAJES
ARTE - NAVEGACIÓN - MÚSICA - MECÁNICA - TOROS

:: MISCELÁNEA DE LA GUERRA EUROPEA ::

EXPOSICIÓN DE SAN FRANCISCO DE CALIFORNIA

DESCUBRIMIENTOS - COCINA - SPORTS - MODAS

TEATRO - MUERTOS - INVENTOS - CENTENARIOS - MONUMENTOS - AGRICULTURA

OCULTISMO - CARICATURAS - GRÁFICOS - CONCURSOS - REGALOS - ETC., ETC.

Participación gratis a un billete entero de la

LOTERÍA DE NAVIDAD

Forma **EL AÑO EN LA MANO** un tomo de unas 500 páginas y se vende a los siguientes

PRECIOS	}	Edición económica	Pesetas 1'50
		» lujosamente encuadernado en tela	» 2'—

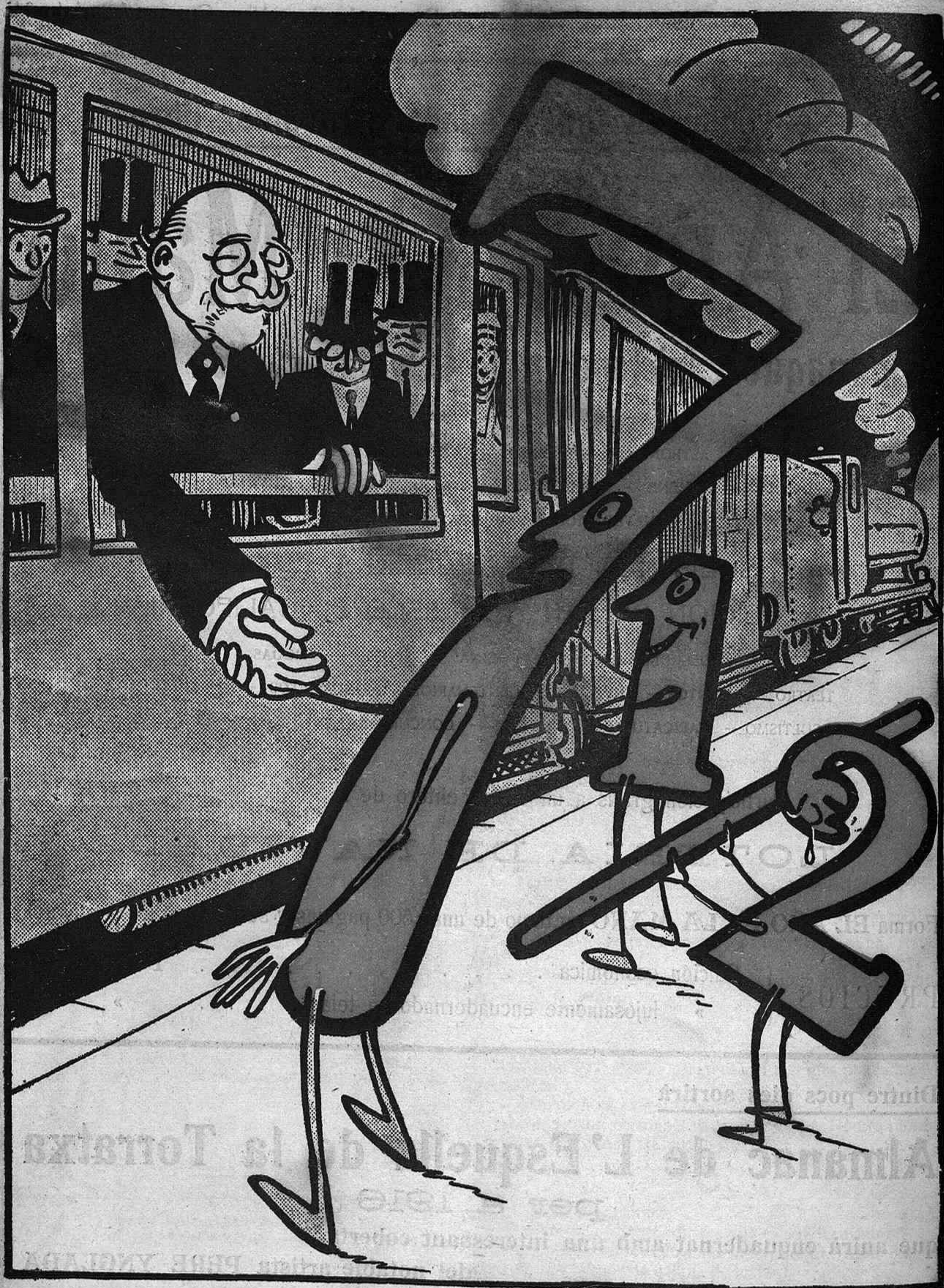
Dintre pocs dies sortirà

Almanac de L'Esquella de la Torratxa per a 1916

que anirà enquadernat amb una interessant coberta

del notable artista PERE YNGLADA

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certifiat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

VELLS AMICS

—Bon viatge, i que sia enhorabona, don Rafel!